

Pogovor z B. Pahorjem

Gospod profesor, mislimo, da se ne mo-
timo, če rečemo, da ste kot kandidat za
evropski parlament pravzaprav v svojem
elementu.

*Res je, tako se mi zdi, kot da gre za
pripravo na letošnji kongres našega med-
narodnega združenja. Le-ta je že dobri dve
desetletji svojevrsten parlament, ki pa se
preseljuje iz kraja v kraj, tja namreč,
kjer je reševanje bolj potrebno.*

No, a tokrat je na vrsti zastopstvo v fo-
rumu, ki je nadvse prestižen.

*Drži. In razvoj je zelo pomemben. Ta-
ko da si večkrat priznam, ko pomislim na
spremembo evropskega ozračja, kako so
nas zagovorniki planetarizma imeli za s-
njače, ko v dobi računalnikov in sate-
tskih povezav verujemo v vrednost rodne
identitete in njene tradicije. Večkrat je
človek imel občutek, da je nekak deseti
brat, ki zaman skuša spremeniti svoj po-
ložaj odrinjenega subjekta.*

Deležni ste bili tudi očitka, da se za-
vezmate za partikularizem.

*Da, tudi to je res. Posmehovali so se
nam, češ da smo zapozneli rousseaujevci,
na drugi strani pa nas odklanjali, ker da
smo ozki partikularisti.*

In teza marksističnih ideologov in po-
litikov, da bo naroda konec, ko ne bo več
razrednega boja?

*To mišljenje, o katerem imamo vsik
dan znova dokaze, kako je zmotno, nam je
v povojnem času najbolj škodilo, tako v
matici kakor tudi pri nas in na Koroškem.
Na srečo se zdaj na Slovenskem tega vizio-
narnega univerzalizma rešujejo, in upati
je, da bo z uresničitvijo slovenske suver-
nosti tudi zunaj matične dežele zavelo bolj
samozavestno razpoloženje.*

A poleg slovenskih razmer v Furlaniji-
Julijski krajini, kaj Vas je napotilo, da ste
se vključili v mednarodno gibanje za uve-
ljavitev nepriznanih skupnosti?

*Predvsem gre zasluga prijatelju Tavu
Buratu, ki me je kar iz Piemonta povabil,
ko je zvedel zame od Milka Matičetovega,
v organizacijo, ki je šele nastajala. Odlo-
čilno vlogo pa je menda imela poslanica,
ki jo je 60 skandinavskih univerzitetnih
profesorjev naslovilo na UNESCO, posla-
nica, v kateri so poudarjali, da če je nujno
reševanje favne in flore, potem je evident-
no, da moramo oteži tudi ogrožene jezike,
saj so le-ti neposredno človekovo bogastvo.
No, in odkritje te nove ekologije me je
prevzelo, tako da sem kar precj let po-*

dalje na 2. strani ■

Lista manjšin za Evropo narodov

Na evropskih volitvah, ki bodo v ne-
deljo, 18. junija, se Slovenska skupnost
predstavlja skupno z drugimi strankami
manjšin. Znak je zato nov. V veliki črki E,
ki je upodobljena v volilnem simbolu, so
znaki vseh sodelujočih skupin. Na vrhu je
znak Ssk: lipova vejica z napisom SLO-
VENSKA SKUPNOST - UNIONE SLO-
VENA.

Slovenska stranka zato vabi volivke in
volivce, da prekrižajo ta znak. Zraven lah-
ko oddajo, če želijo, največ dve preferenci.
Izrazijo ju tako, da zapišejo priimek ali pa
kar vrstno številko kandidata na listi. Ssk
svetuje, da zaupamo preferenco obema
slovenskima kandidatom na listi manjšin
in da torej zapišemo št. 2 (ali PAHOR) in
št. 12 (ali BRATUŽ).

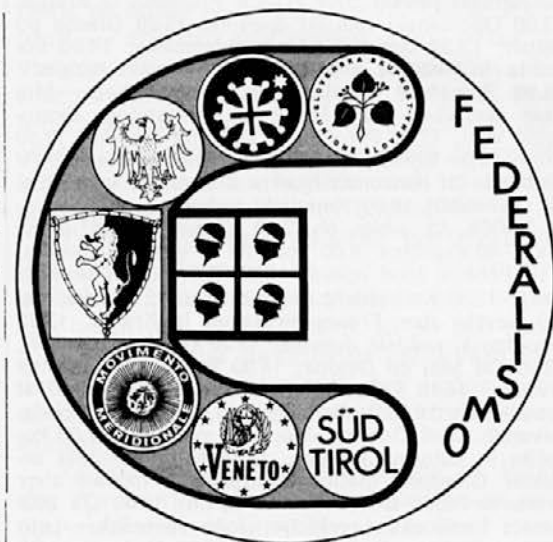
ZA REFERENDUM

Istega dne bo referendum o tem, kakšne pri-
stojnosti bi želeli, da bi imel novi evropski par-
lament. Posvetovalno ljudsko glasovanje nas
vprašuje, ali smo za povečanje pristojnosti.

Slovenska skupnost svetuje, da glasujemo DA
in da torej prekrižamo na glasovnici »si«.

št. 2: prof. BORIS PAHOR
Pisatelj, urednik Zaliva, podpredsednik Mednarod-
nega združenja za zaščito ogroženih jezikov in
kultur AIDLCM. Bivši interniranec, borec za s'ove-
sko samobitnost, za pravice narodnostnih skupnos-
ti in odpiranje v Evropo.

KANDIDATI V SEVEROVZHODNEM OKROŽJU

Okrožje št. 2 obsega Furlanijo-Julijsko kra-
jino, Veneto, Tridentinsko-Južno Tirolsko in
Emilijo-Romagno. Na listi manjšin je 15 kan-
didatov. Oddamo lahko največ dve preferenci.

1. ALFONS BENEDIKTER, odvetnik, član
pokrajinskega sveta v Bocnu od 1948 do danes.
Zastopnik volilne skupnosti Süd-Tirol.

dalje na 3. strani ■

št. 12: prof. ANDREJ BRATUŽ
Publicist in glasbenik. Goriški občinski odbornik in
deželni podtajnik Ssk. Ze med pripravami na pr-
evropske volitve leta 1979 je bil med pobudni-
skupnega nastopa manjšinskih političnih strank.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župniške cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: Vitezi skrivnostnih dežel: »Lancelot z jezera« (Lučka Susič); 11.00 Nediški zvon; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Ivan Mrak: »Pisma Karli Bulovčevi«. Pripoveduje Krištof Zupet; 14.55 Sport in glasba ter p. enosi z naših prireditvev; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 12. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Mal' položi dar domu na oltar«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Pandorina skrinjica, pričevanja o alternativnih načinih zdravljenja; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Goriški razgledi; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Ciril Zlobec: »Moj brat svetnik«; 15.21 Mladi in dermatolog: Svetujemo vam; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Zbori Lojze Bratuž, Hrast, Mirko Filej, orkester RTV Ljubljana in baritonist Martin Srebernič; vodi Hilarij Lavrenčič; 18.00 Kmetijski tednik.

■ TOREK, 13. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Poezija pred opero; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Ko študent na rajžo gre; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Dedek, izmisli si pravljico!«; 14.30 Iz Benečije; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Ciril Zlobec: »Moj brat svetnik«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Harmonikarski orkester Glasbene matice Synthesis 4, mešani zbor Primorec-Tabor iz Trebče in z Opčin; 18.00 Ob 200-letnici francoske revolucije: Jože Javoršek: »Leto 1789 v Parizu.« Radijska igra; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 14. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Moja šola radiestezijske in bioterapije; 12.40 Mešani zbor Kammarkören a cappella iz Linköpinga na Švedskem; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Ciril Zlobec: »Moj brat svetnik«; 15.23 Neopravičena ura; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Tomaž Lorenz, pianistka Alenka Šček. Tekst: Marijan Lipovšek; 18.00 Literarne podobe: Čemu toliko junaštva?; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 15. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Trst, mesto znanosti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 12.40 Mešani zbor Collegium vocale Graz iz Gradca; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Ciril Zlobec: »Moj brat svetnik«; 15.28 Domača delavnica; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Zborovska revija Corovivo 1988; 18.00 Četrtkova srečanja: Muzejstvo na Slovenskem; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 16. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz zaprašene delavnice; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Razvoj slovenskega povojnega pesništva; 12.40 Mešani zbor Collegium vocale Graz iz Gradca; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Halo, kdo tam?; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Alojz Rebula: »Duh Velikih jezer«; 15.18 Pogovori z Jožijem.

■ SOBOTA, 17. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 12.40 Mešani zbor Bath Camerata iz Batha-Avona na Angleškem; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom naredu stazice«; 14.30 Glasbeni listi; 15.00 Sobotni razmislek; 16.30 France Bučar: Problemi sodobne družbe; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladatelj Vilko Ukmar; 18.00 »Otožni, veseli in zli norci«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Pogovor z B. Pahorjem

■ nadaljevanje s 1. strani

svetil študiju problema in seveda tudi publicistiki o njem.

To se pravi, da bi, če bi bili izvoljeni, šli dobro pripravljene v evropski parlament!

To že. A glede izvolitve je naravno, da bo šel v Strasbourg predstavnik tiste skupnosti, ki bo zbrala največ glasov. Vendar ima naša lista Federalismo to posebnost, da je koalicijska, pri kateri glasovanje za slovenskega kandidata pomeni, da glasuješ tudi za kandidata iz Doline Aoste, za okcitanskega, sardinskega itd. Pa seveda tudi obratno: sardinski, okcitanski itd. volilec glasuje tudi za slovenskega. Tako imamo enotnost v različnosti.

Potemtakem je le pomembno, da smo do teh volitev bolj zavzeti, kot kaže, da smo bili doslej.

Mlačnost je v tem primeru docela zgrešena. Predvsem gre za potrditev lipove vešice, ki se zdaj tudi v Slovenijo spet vrača, a bo pri teh volitvah za evropski parlament krožila po teritoriju italijanske republike. A tudi ne glede na ta edini grafični dokaz naše identitete je številčna pričujočnost potrebna kot spodbuda vsem tistim, ki nastopajo z nami in pričakujejo dokaz naše solidarnosti.

Torej kljub skeptikom verujete v evropski parlament?

Verujem v njegov razvoj. Čeprav je namreč pot od deklaracij do uresničitve še dolga, sta takó evropski svet kot evropski parlament foruma, kjer so se pogledi in zahteve zastavljene skupnosti solidno uveljavili. Številne prijatelje imamo, najtrši oreh pa bodo seveda vlade raznih držav, ki zahtevajo zase prerogativo, da odločajo, kaj je sprejemljivo, kaj pa ne. Za priznanje takó imenovanih manjšin pa osrednje vlade po navadi nimajo kdove kakšnega posluha.

In še zadnje vprašanje. Kaj sodite o kandidaturi poslanca Camberja na socialistični listi? In kako komentirate Camberjevo obljubo volivcem, da bo evropskemu parlamentu povedal, kako smo najbolj zaščiteni manjšina v Evropi?

O stališčih socialistov ne bi govoril, ker me tak socializem v resnici ne zanima. Je

pa absurdno, da slovenska ekipa v socialistični stranki spodbuja slovenske ljudi, naj kljub vsemu volijo zanjo. To zasluži posebno poglavje v analih nesrečne povojne slovenske tukajšnje politike. Hkrati pa moramo seveda zaupati v prebujenost in modrost naših ljudi, ki v kritičnih trenutkih znajo najti pravilno odločitev.

O Camberjevih zatrditvah, da bo seznanil evropski parlament s stanjem pri nas, bi rekel, da gre za cenen populizem. Saj evropski parlament ne čaka, da se mu bodo odprle oči ob prihodu novega evangelista; marsikdo pa mu bo v dvorani namreč svetoval, naj si vendar prebere listino evropskega parlamenta, ki je pred njegovim prihodom sestavil seznam pravih manjšin! In na tistem seznamu bo lahko ugotovil (to pa lahko stori tudi že zdaj), da ni, naprimer, od 4 točk 9. člena doslej na Tržaškem izpolnjena nobena, a vendar gre za »najbolj zaščiteni manjšino v Evropi«, kot on zatrjuje. Pri tem je nadvse značilno, da omenjene točke nalagajo izpolnjevanje tistih dolžnosti, ki jih naši nasprotniki odklanjajo, češ da gre za nesprejemljivo dvojezičnost.

V knjigi Trieste, un'identità di frontiera, katere avtorja sta Angelo Ara in Claudio Magris, na str. 43 druge izdaje piše, da sta se v Trstu izoblikovali italijansko mesto in slovensko mesto, ki živita skupaj in hkrati ločeno. Ker je to že dobrih sto let res, potem mirne duše lahko zatrdimo, takó Camberju kot somišljenikom, da ne samo ne bi prinesli Evrope v Trst ne ponesli Trsta v Evropo s poskusom, da bi slovenski del Trsta izrezali, kot da gre za novotvorbo — ampak da se jim bo že tudi sam tak poskus ponesrečil.

—o—

Ssk O DOGODKIH NA KITAJSKEM

Tragični dogodki na Kitajskem nas napolnjujejo z žalostjo in ogorčenjem, je zapisano v tiskovnem poročilu deželnega tajništva Slovenske skupnosti, ki odločno obsoja vojaško nasilje proti mirnim demonstrantom v Pekingu. Krvava represija, za katero se je odločilo tamkajšnje komunistično vodstvo, ugaša še eno upanje in nas potrjuje v zvestobi vrednotam demokracije, strpnosti, miroljubnosti in v prizadevanjih za pravico in resnico, za svobodo.

Papeža še ne bo v Jugoslavijo

Ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar je bil prejšnji petek letošnji zadnji sogovornik »Zlobčevih večerov« na dvorcu Zemono pri Vipavi. Tema pogovora je bila: »Se Cerkev spreminja ali prilagaja?«. Ta večer je bila dvorana polno zasedena in pogovor se je zavlekel do polnoči. »Ko vstopa v osrednje surovost, je mirnost, strpnost slovenskega metropolita dr. Alojzija Šuštarja, je dejal na začetku večera Ciril Zlobec, kar neverjetna«.

Predmet pogovora so bili zadnje srečanje v Baslu, ki se ga je udeležilo kakih

700 uradnih predstavnikov krščanskih ver z Zahoda in Vzhoda, jeziki v katoliški Cerkev, razlike med različnimi Cerkvami in odnosi med Cerkvami v Jugoslaviji. V tej zvezi so se odnosi med katoliško in pravoslavno Cerkvijo, je dejal monsignor Šuštar, letos zaostrili. Z muslimani so odnosi v Ljubljani dobri, podobno je sodelovanje z angličani. Govor je bil tudi o obisku papeža Janeza Pavla II. v Jugoslaviji. V tej zvezi je monsignor Šuštar dejal, kako je papež izrazil željo, da bi prišel v Jugoslavijo. Zdaj pa kaže, da bo prej odšel na Ma-

dalje na 8. strani ■

Slovenija je odgovorila

Predsedstvo Socialistične republike Slovenije je poslalo predsedstvu Socialistične republike Srbije pismo, ki predstavlja odgovor na pismo, ki ga je bilo prejelo od srbskega predsedstva. Šlo je za predlog za pogovore, ki naj bi odstranili nesporazume med Slovenijo in Srbijo. Predsedstvo Socialistične republike Slovenije ugotavlja, da srbsko vodstvo takšnih razgovorov ne želi in zato tudi niso mogoči. »Predsedstvo Slovenije se bo še dalje zavzemalo, je rečeno v pismu, za enakopravne pogovore s tistimi v Jugoslaviji, ki se zavedajo, da so ob spoštovanju vseh razlik enako kot mi odgovorni za usodo našega skupnega življenja, za prihodnost Socialistične federativne republike Jugoslavije. O prihodnosti skupne domovine tačas odločajo vsebina gospodarske in politične reforme jugoslovanske družbe, njena demokratizacija in sposobnost, da se državljanom zagotovijo pogoji za življenje, ki so skladni z merili sodobne civilizacije. Od tega sta odvisna smisel in trdnost naše skupnosti«, zaključuje pismo predsedstva Socialistične republike Slovenije srbskemu vodstvu.

—o—

V sovjetskem Uzbekistanu so nastali hudi neredi. Prišlo je do spopada med Uzbeki in pripadniki turške manjšine. Življenje je izgubilo nad 50 Turkov.

»Hudi časi« na Koroškem

»Z deželnim glavarjem Haiderjem prihajajo za koroške Slovence zelo hudi časi«, je dejal državni poslanec v dunajskem parlamentu Karel Smolle, na tiskovni konferenci. V svojem nastopnem govoru v deželni zboru je novoizvoljeni deželni glavar Haider le mimogrede omenil sodelovanje s Slovenijo, Hrvaško, Furlanijo-Juljsko krajino in drugimi deželami delovne skupnosti Alpe-Jadran. Šlo je pravzaprav, je nadaljeval poslanec Smolle, samo za iskanje nemške manjšine v Jugoslaviji. Poslanec Smolle je zatem obrazložil vrsto zahtev, ki jih Koroška enotna lista, kateri predseduje, postavlja deželni vladi.

Ustanovili naj bi organ za pogovore z deželno vlado, s političnimi strankami in koroškimi Slovenci kot partnerji. V ustavnem odboru deželnega zbora naj bi ustanovili stalni pododbor za manjšinska vprašanja. Urediti je treba vprašanje dvojezičnih otroških vrtcev, ki naj bodo pod nadzorstvom dežele in naj bodo vodeni po zakonu. Za slovensko kulturo naj deželna vlada nakaže letno 50 milijonov šilingov. Dozdaj je v ta namen bilo nakazanih po 6 milijonov letno. Skrbeti je treba za primerno in ustrezno pospeševanje slovenskega zasebnega in združenega gospodarstva. Koroški Slovenci naj imajo v deželni zboru svojega predstavnika ne glede na število volivcev in volivk. Deželna vlada naj skupno z univerzo v Celovcu in v sodelovanju s slovensko narodno skupnostjo izoblikuje načrt za izboljšanje ozračja na Koroškem. Na koncu se je državni poslanec Smolle zavzel za ustanovitev dvojezične trgoveške akademije v Celovcu

Po strašnem pokolu v Pekingu

Konec velike utopije in spopad med starim in novim

Krvavi dogodki v Pekingu še vedno vzbujajo največjo pozornost mednarodne javnosti. Komentatorji in zlasti izvedenci za kitajska vprašanja skušajo predvsem ugotoviti, kateri so pravzaprav resnični vzroki, da je vojska v Pekingu nastopila s tanki proti golorokim študentom in s tem izvedla pravi pravcati pokol, katerega razsežnosti niso in verjetno tudi ne bodo nikdar znane.

Se je vodstvo komunistične partije čutilo tako ogroženo v lastni oblasti, da se je odločilo za najbolj brutalen, a tudi najenostavnejši korak, za uporabo sile proti neoboroženim množicam? Gre morda za boj v samem vrhu komunistične partije oziroma za boj med 80-letnimi partijskimi veljaki in mlajšimi politikami, ki drugače gledajo na življenje in svet kot udeleženci revolucije? Kdo je izdal vojski ukaz, naj s tanki nastopi proti množici na pekingškem trgu Tienanmen?

Taka in podobna vprašanja so povsem upravičena in izvedenci te dni skušajo nanje tudi odgovoriti. Večina izvedencev meni, da je povelje za nastop vojske izdal 84-letni Deng Xiaoping, predsednik centralne vojaške komisije in dozdej nesporna politična avtoriteta na Kitajskem. Ta je sicer odpravil kitajsko izolacijo in vpeljal reforme v gospodarstvo, je pa odločen nasprotnik politične demokratizacije v državi. Dnevni tisk je te dni opozoril na izvajanje Denx Xiaopinga konec aprila letos. »Ne smejo nas brigati žaljivke — je dejal — ker moramo predvsem skrbeti, da se ohranijo naša štiri glavna načela, ki so: vo-

dilna vloga kitajske komunistične partije, demokratična diktatura ljudstva, socialistična pot, marksleninizem in Maocetungova misel. Med temi načeli najdemo demokratično diktaturo, s katero moramo odločno nastopiti zoper zarotnike«. »Po možnosti se bomo — je nadaljeval Deng Xiaoping — izognili prelivanju krvi, česar pa verjetno ne bomo mogli preprečiti. Ne smemo oklevati: Madžarska, Poljska, Sovjetska zveza, Jugoslavija so v težavah, ker so njihove vlade imele prelahko roko. Mi lahko pošljemo na bojišče nad tri milijone vojakov, česa se torej bojimo?«

Tako je govoril 84-letni partijski veljak Deng Xiaoping, ki je hudo bolan, ker boleha za rakom na prostati, in živi dejansko osamljen. Sodelavcem, ki so bili mnenja, da je treba nekaterim zahtevam študentov ugoditi, je zavrnil, češ »kdor naredi korak nazaj, se mora nato umakniti za kilometer.«

Znana italijanska izvedenka za kitajska vprašanja trdi, da gre dejansko za spopad med staro in novo Kitajsko. Tudi Deng Xiaoping — kot že prej Maocetung — je na stara odprta vprašanja dal le navidez nove odgovore, in sicer zato, ker si ne more predstavljal »kapitalističnih metod za bogatenje«, ne da bi upošteval ideologijo kapitalizma, ki kljub vsemu ima svojo dušo. »Ima tudi svoje vrednote — nadaljuje izvedenka — temelji na razvejani mešanici pravic in dolžnosti ter je v svoji zgodovinski genezi rojevala demokracijo, sicer meščansko, če hočete, a vendar mo-

dalje na 8. strani ■

Lista manjšin za Evropo narodov

■ nadaljevanje s 1. strani

2. BORIS PAHOR, profesor in pisatelj, podpredsednik Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur. Kandidat Slovenske skupnosti.

3. ETTORE BEGGIATO, uradnik, deželni svetovalec v Venetu in občinski svetovalec v Vicenzi za Union del Popolo Veneto.

4. ROBERTO VISENTIN, finančni operater iz Spilimberga, član vodstva skupine Union Furlane.

5. LUCIANO CAVERI, časnikar RAI iz Aoste, državni poslanec Union Valdôtaine.

6. MARIO MELIS, odvetnik, predsednik deželnega odbora na Sardiniji, vodilni predstavnik Sardinske akcijske stranke.

7. DINO MATTEODO, uradnik in podžupan v Frassinu, pokrajinski svetovalec v Cuneu za Okcitansko avtonomistično gibanje.

8. SALVATORE FARINA, občinski svetovalec v Nürnbergu, že 30 let izseljenec v Nemčiji, zastopnik Južnega gibanja.

9. GUY HÉRAUD, univerzitetni profesor, francoski državljani, evropsko znani federalist in strokovnjak za manjšine, o katerih je napisal vrsto študij in knjig. Nastopa kot neodvisen.

10. SERGIO SALVI, priznani italijanski strokovnjak za manjšine iz Firenc, avtor knjig *Le nazioni proibite*, *Le lingue tagliate*, *Patria e matria*. Nastopa kot neodvisen.

11. CORNELIA PUPPINI D'AGARO, upokojenka, bivša deželna svetovalka Furlanskega gibanja (za tri zakonodajne dobe). Nastopa za Union Furlane.

12. ANDREJ BRATUŽ, profesor in publicist, deželni podtajnik in goriški občinski odbornik Slovenske skupnosti.

13. GIANCARLO DAL PRA, trgovec in pobudnik Movimento Federalista Europeo v mestu Feltre. Nastopa za Union del Popolo Veneto.

14. FURIO GALLINA, šolnik in urednik lista Veneto Novo. Nastopa za Union del Popolo Veneto.

15. Gianni BUTTURINI, upokojenec iz Verone, pokrajinski svetovalec in tajnik Union del Popolo Veneto.

Dragemu prijatelju v spomin

Šel je v klet po majolko svežega, domačega vina, sedel na svoje običajno mesto v kuhinji, nalil kozarca in rekel: »No, sedaj bova pokadila v miru cigareto in mi boš povedal, kaj je novega.« Tako se je običajno začel pogovor s prijateljem Mirkom Muhurinom. Tudi če je bil sredi še tako važnega opravila, je ob prihodu prijatelja našel dovolj časa za miren pogovor, ki naj ga seznanjajo z dogajanjem v vasi in sploh med Slovenci. »Kako je z društvom? Je pevski zbor prebrodil krizo? Kaj pravijo naši Slovenci?« Taka vprašanja so kazala njegovo vsestransko zanimanje in zavzetost za življenje slovenske skupnosti v naših krajih.

Težko se je sprijazniti z dejstvom, da Mirka ni več; saj je bil še tako poln energij in načrtov. V življenju je mnogo preizkusil in ko je pred dobrimi desetimi leti skoro popolnoma izgubil uporabo desnice,

sem si mislil, kaj bo sedaj z njim, ko ne bo več mogel delati. Trdna, skoro bi rekel kraško trmasta volja mu je dala dovolj moči, da je ob negi skrbne žene premagal tudi to težavo in se v razmeroma kratkem času spet vrnil med svoje trte. Trta, to je bila njegova največja skrb in obenem veselje. Občudovati njegove lepo urejene vinograde, njegovo klet, sode in vse kmečko orodje, to je bil pravi užitek. Sad in javno priznanje te njegove ljubezni in dela so bile številne nagrade tako za vino kot za klet. Poleg tega pa se prijatelj Mirko ni zapiral v svoj svet. Stalno je v njem bila prisotna skrb za našo usodo: zadružništvo, razvoj kmetijstva na Krasu, ni se otepal javnih stališč in odgovornosti: Zadružni kraški hlev, kmečke sindikalne in strokovne organizacije, kandidatura na listi Slovenske skupnosti itd. Že dosti je bilo o njem napisanega, zato nočem ponavljati znanega, rad bi zaključil z nekaj osebnimi spomini.

Ko smo kot mladi fantje obujali vaško društvo, smo vedeli, da bomo pri Muhurinknih vedno našli odprta vrata in srce, naj je šlo za nasvet, za spodbudo, za orodje ali druge pripomočke, ki smo jih rabili za razne prireditve ali urejanje zemljišča, kot tudi, in to često, za kozarec, ko smo zmučeni ob mraku končali z delom na igrišču Sokola in namesto, da bi šli domov, smo se ustavili pri Mirkotu — pri komu drugem pa? — in tam se okrepčali, diskutirali, peli dolgo v noč in večkrat tudi do zgodnjih jutranjih ur.

Tako se Te spominjam in se Te hočem spominjati, dragi Mirko. Svojo nalogo si opravil do konca, saj si do poslednjega skrbel za svojo lepo kmetijo, katero si zapustil v skrb svojim dragim, ki bodo gotovo nadaljevali s tradicijo Muhurinov, ene najuglednejših in tudi najzavednejših slovenskih kraških družin. Vse te ideale si posebej ljubil Ti, dragi Mirko, ki moraš biti svetel zgled vsem nam.

Antek

Lojze Bratuž 50 anni dopo - po petdesetih letih

To je naslov 87 strani debele brošure v italijanščini in slovenščini, ki jo je izdala goriška pokrajina in sta jo 5. t. m. predstavila v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu goriški pokrajinski odbornik za šolstvo dr. Mirko Špacapan in dr. Rafko Dolhar.

Gre za zbornik s predavanji na simpoziju, ki je bil aprila 1987 v Gorici posvečen liku narodnega mučenika, glasbenika in prosvetnega delavca Lojzeta Bratuža. Ta je izdihnil kot žrtev fašističnega protislovenskega nasilja 16. februarja 1937. Objavljena so izvajanja odbornika Špacapana, ki ima največ zaslug tako za simpozij kot za sedanjo izdajo aktov, dr. Branka Marušiča, duhovnika Luigija Tavana in dr. Zorka Hareja, ki so osvetlili Bratužovo življenje in delo ter njegov čas. V brošuri pa sta tudi govora z javne proslave v Podgori na predvečer 50-letnice Bratužove

smrti. Takrat sta govorila prof. Albin Sirk in Silvino Poletto. Na koncu so še odmevi v tisku.

Na predstavitvi je dr. Špacapan kratko orisal pomen Bratužove žrtve. O knjiigi je dejal, da je izid brošure v italijanščini in slovenščini tudi dejanje pravičnosti do vzornega človeka in čiste žrtve sovraštva, ki med Italijani ni bila doslej dovolj ovrednotena. Dr. Dolhar je po avtorju enega izmed govorov povzel misel, da je moralo miniti 50 let od Bratužove smrti, da je prišlo do skupne počastitve njegovega spomina. A štirideset let tega obdobja živimo v demokratični državi, ki pa Slovincem ni vrnila vsega, kar jim je fašizem ugrabil.

Na tej osnovi se je razvila razprava, ki je med drugim ugotavljala razlike med pristopom italijanskega prebivalstva Trsta in Gorice do slovenskega vprašanja in iskala vzrokov za pozitivnejše ozračje

Tabor Devin 87

Na sedežu moškega pevskega zbora Fantje izpod Grmade in Dekliškega zbora Devin pri otroškem vrtcu v Devinu so v ponedeljek, 5. t. m., predstavili brošuro »Tabor Devin 87«. Gre za dvojezično, slovensko in italijansko publikacijo, v kateri so člani Društva mladih raziskovalcev ob sodelovanju mentorjev objavili gradivo, ki so ga bili zbrali med raziskovalnim delom v Devinu poleti leta 1987. Na nekaj več kot sto straneh so mladi raziskovalci zbrali vrsto zanimivih podatkov, ki obravnavajo arheološke, etnografske, naravoslovne, so-

Lesene zasteklitve, okna in vrata iz raznovrstnega lesa tovarne

HOBLES

lahko naročite v trgovini Železnina Terčon v Nabrežini. Poverjeni zastopnik za Trst NIKO PERTOT.

cialne in zemljepisne značilnosti Devina in njegove neposredne okolice.

Udeležence je pozdravil župan Bojan Brezigar. V svojem govoru je poudaril pomen raziskovalnega dela za spoznavanje preteklosti, a tudi za razumevanje sedanjosti.

Za njim je obširno predstavil vsebino brošure »Tabor Devin 87« in posredno tudi delovanje Društva mladih raziskovalcev ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta dr. Pavel Stranj.

Zanimiv videoposnetek, ki so ga raziskovalci posneli med svojim delom, je še jasneje in neposredno seznanil gledalce z metodo raziskovalnega dela in uspehi, ki so jih mladi dosegli in sedaj tudi objavili v predstavljeni publikaciji. Tisk dvojezične brošure je omogočila Kmečka in obrtna hranilnica in posojilnica iz Nabrežine, na razpolago pa je tudi prebivalstvu in drugim, ki jih zanimajo tovrstne študije.

Krožek za družbena vprašanja VIRGIL SČEK in DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu prirejata v ponedeljek, 19. junija, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ulica 3 v Trstu, pred Evropskimi volitvami razgovor s slovenskima kandidatom Andrejem Bratužem in Borisom Pahorjem, ki zastopata Slovensko skupnost na listi manjšin. Razgovor bo uvedel deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar

KONEC ŠOLSKEGA LETA

Zaradi evropskih volitev, ki bodo 18. junija, se bo šolsko leto po vseh italijanskih šolah zaključilo nekaj dni prej, in sicer v soboto, 10. junija. S 13. junijem se bodo začeli izpiti za pete razrede osnovnih šol ter za malo maturo. Male mature se bodo zaključile najkasneje do 30. junija. 22. junija pa se bodo začele velike mature.

Gostovanje češkega Dekliškega zbora v Zamejstvu

V širši okvir prireditve in koncertov, ki se vsake dve leti odvijajo ob Mladinskem pevskem festivalu v Celju, lahko vključimo tudi gostovanje v zamejstvu Dekliškega pevskega zbora srednje pedagoške šole iz Kromeriža na Češkem. Zbor je sodeloval na mednarodnem tekmovanju mladinskih pevskega zborov v Celju v soboto, 27. maja, pred tekmovanjem pa je imel vrsto nastopov po Sloveniji in zamejstvu. V Trstu so ga sprejeli v goste pevci zbora »Vesela pomlad«. Na Opčinah je dekliški zbor imel celovečerni koncert v petek, 19. maja, v dvorani Finžgarjevega doma. Naslednji večer pa je zbor obiskal tudi Goriško in ponovno nastopil s celovečernim koncertom v župni cerkvi v Števerjanu, tokrat kot gost Slovenskega katoliškega prosvet-

nega društva »F. B. Sedej« in župnijskega občestva.

V dekliškem pevskem zboru, ki izredno disciplinirano nastopa pod vodstvom dirigenta Jana Štêpaneka, sodeluje nad štiriideset deklet. Zbor se nam je predstavil z obsežnim sporedom, v katerem so bila zajeta dela klasične polifonije, sodobne skladbe in ljudske pesmi, med njimi dve slovenski. Nastopil je z izredno suverenostjo in nas očaral z izredno lepim žametnim zvokom, glasovno zlitostjo in tenkočutnim muziciranjem, tako da smo ob koncu sporeda nagradili mlada dekleta in njihovega

Slovenski center za glasbeno vzgojo
»EMIL KOMEL« v Gorici vabi na

ZAKLJUČNI JAVNI NASTOP SVOJIH GOJENCEV

v Katoliškem domu v Gorici. Nastop bo v četrtek, 8. junija, ob 20.30.

Kulturni dom v Gorici

PIREDITVE V JUNIJU

9. (petek) ob 20. uri: Zaključna skupna prireditve učencev slovenskih in italijanskih osnovnih šol z Goriškega.

10. (sobota) ob 9. uri: Proslava ob 40-letnici I.T.E. Prireditelj: Zadruga I.T.E.

10. (sobota) ob 20.30: Zaključna prireditve baletne šole »IL BALLETO« iz Gorice. Prireditelj: Baletna šola »IL BALLETO«.

13. (torek) ob 20.30: Srečanje z Lojzetom Spacalom, kandidatom KPI za evropski parlament. Prireditelj: Kulturni krožek »LA RINASCITA« in Posoška federacija KPI.

18. (nedelja) ob 20.30: Zaključni nastop baletne šole »ARABESQUE«.

10. (sobota) ob 20.30: TELOVADNA AKADEMIJA SZ DOM. Prireditelj: SZ DOM.

POLETNE PRIREDITVE

28. junija (sreda) ob 20.30: Celovečerni koncert ansambla NEW SWING QUARTET (jazz, gospels, spirituals). Kraj prireditve: Goriški grad.

17. julija (ponedeljek) ob 20.30: KITAJSKI AKROBATSKI CIRKUS. Kraj prireditve: Športna dvorana v Podgori (Gorica).

11. julija (torek) ob 20.30: Gledališka predstava Slovenskega Stalnega Gledališča: »SLEHERNIK«. Kraj prireditve: Trg pred cerkvijo Sv. Ivana v Gorici. Prireditelji: Kulturni dom, ZSKD, ZSSDI, MO SKGZ, SSG in Zadruga MITT.

dirigenta z dolgim, iskrenim in navdušenim aplavzom.

Priznanju, ki smo ga Zamejci dali Dekliškem zboru srednje pedagoške šole iz Kromeriža, se je v soboto, 27. maja, pridružila še zlata plaketa Mladinskega pevskega festivala v Celju, kjer je zbor dosegel 96,3 točke in se uvrstil na drugo mesto v mednarodnem tekmovanju.

Dekletom in dirigentu Janu Štêpaneku iskreno čestitamo za uspehe, ki so jih dosegli na njihovi turneji po Sloveniji in zamejstvu, organizatorjem in gostiteljem zbora pa smo hvaležni, da so nam nudili enkratno pevsko doživetje.

F. Ž.

—o—

Senator Spadolini je začel z drugim krogom posvetov v okviru poizvedovalnega mandata za reševanje vladne krize. Zdi se, da bo svojo nalogo izpolnil pred nedeljo, 11. junija, ko bodo na Sardiniji deželne volitve. Medtem socialisti, ki so dejansko povzročili krizo, vztrajajo pri stališču, da je rešitev vladne krize odvisna od izida evropskih volitev.

S.K.P.D. »F. B. Sedej« - ŠTEVERJAN in SLOVENSKA SKUPNOST vabita na

»NAŠ PRAZNIK«

ki bo v Števerjanu, na vrtu Sedejevega doma, Trg svobode, 6 z naslednjim programom:

petek, 9. junija:

ob 20.00: odprtje kioskov

ob 20.30: tekmovanje v briškoli

sobota, 10. junija:

ob 20.00: odprtje kioskov

ob 20.30: ples z ansamblom »BIG BAND«

nedelja, 11. junija:

ob 11.00: (v Formentinijevem gradu)

Okrogla miza na temo:

»Slovenci na poti v Evropo«

ob 18.00: Kulturni program

ob 19.30: volilni shod: govorila bosta dr. Mirko Špacapan, goriški pokrajinski tajnik Ssk in pisatelj Boris Pahor, kandidat za Evropski parlament.

Sledi ples z ansamblom TAIMS.

Na voljo bo briška kapljica in prigrizek.

OKROGLA MIZA

V okviru NAŠEGA PRAZNIKA, ki bo v Števerjanu od 9. do 11. junija, Mladinska sekcija Slovenske skupnosti prireja okroglo mizo na temo »Slovenci na poti v Evropo«. Predstavniki Slovencev na Koroškem, mladina v Sloveniji in slovenske manjšine v Italiji bodo podali svoje poglede, pomisleke in vzpodbude ob evropski integraciji in nastajanju združene Evrope. Sodelovali bodo:

— **Dejan Verčič**, član predsedstva Republiške Konference Zveze Socialistične Mladine Slovenije, kolumnist tednika Mladina in dopisnik iz Ljubljane za Primorski dnevnik;

— **Roman Lavtar**, član predsedstva RK ZSMS;

— **Štefan Domej**, Zbornični svetnik v Kmetijski zbornici na Koroškem;

— **Miro Opelt**, tržaški pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti, novinar Radia Trst A.

Okrogla miza bo v veliki dvorani Formentinijevega gradu v Števerjanu, v nedeljo, 11. junija s pričetkom ob 11. uri.

KAZENSKA OVADBA ZARADI UPEPELJEVALNIKA

Odbor proti upepeljevalniku v Standrežu, Liga za okolje, Svetovni sklad za naravo in deželna svetovalska skupina zelenih so v soboto, 3. t.m., prijavili goriškemu sodišču goriškega župana, predsednika goriške krajevne zdravstvene enote, predsednika deželnega odbora in družbo SASPI. Obtožili so jih, da so odgovorni za dejstvo, da je bil upepeljevalnik med Standrežem in Sovodnjami zgrajen in da obratuje v nasprotju z zakonskimi predpisi. Preiskave, ki jih je naročila sovodenjska občina, so po mnenju omenjenih skupin dokazale škodljivost plinov in pepela, ki jih proizvaja izgorevanje odpadkov v upepeljevalniku. Že marca so podpisniki prijave pozvali oblasti k zaprtju obrata.

Mladinska sekcija Ssk v Murski Soboti

Deželni tajnik Mladinske sekcije Slovenske skupnosti Damjan Terpin in tržaški pokrajinski tajnik Marjan Breclj sta se udeležila festivala Zveze socialistične mladine Slovenije, ki je bil v Murski Soboti od 2. do 4. junija. Med drugim sta sodelovala na okrogli mizi, ki je imela za temo »Trenutni politični položaj v Sloveniji« ter v Jugoslaviji, zlasti vprašanje političnega pluralizma, odnose med posameznimi republikami in narodi v Jugoslaviji ter politične akcije, ki jih Zveza socialistične mladine Slovenija namerava izvesti v bližnji prihodnosti.

Nudila se je priložnost za okrepitev že tako plodnih stikov med mladinsko sekcijo Slovenske skupnosti in zvezo Socialistične mladine Slovenije. Tako se bosta predstavnik Zveze prihodnje nedelje udeležila pogovora ob okrogli mizi v Števerjanu o temi: »Slovenci na poti v Evropo«. Predstavnika Mladinske sekcije Slovenske skupnosti sta povabila zastopnika Zveze socialistične mladine Slovenije, naj se kot opazovalci udeležijo zbora predstavnikov organizacije MENS, se pravi Mladine evropskih narodnostnih skupnosti, ki bo prihodnje pomlad v Devinu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Velik uspeh SSG iz Trsta

Slovensko stalno gledališče iz Trsta si je na Sterijeve pozorju, najpomembnejšem gledališkem festivalu Jugoslavije zagotovilo kar tri nagrade. Predstava Cankarjeve »Lepe Vide«, s katero se je naše gledališče predstavilo na novosadskem festivalu, je bila namreč izbrana za najboljšo postavitev 34. Sterijevega pozorja, Meta Hočevar je bila obenem nagrajena za najboljšo režijo, tržaški ansambel pa je prejel nadalje še nagrado za glasbo. Tri nagrade torej, ki si jih po hladnem sprejemu v veliki dvorani Srbskega narodnega pozorišča v Novem Sadu in kritikah, ki so bile izrečene na okrogli mizi, nihče ni pričakoval. Tržaški ansambel, ki že tret-

je leto zapored sodeluje na novosadskem festivalu, je tokrat edini zastopal slovensko dramsko umetnost, saj se selektorju ni zdelo vredno, da bi na prireditve povabil druga gledališča iz matične Slovenije. Zadnja tri leta so bila torej za tržaško gledališče izjemno uspešna, režiser Dušan Jovanovič je bil pred tremi leti s Cankarjevim »Za narodov blagor« nagrajen za najboljšo režijo, lani pa je prejel nagrado za najboljšo moško vlogo Vladimir Jurc, ki je nastopil v komediji »Sumljiva oseba«.

34. Sterijevo pozorje se bo končalo s slovesno podelitvijo nagrad in predstavo Jančarjevega »Briljantnega valčka« v izvedbi madžarskega gledališča Poetefi.

Novi številki revije »Il Territorio«

Predstavniki Javnega, večnamenskega kulturnega centra, ki ima sedež v Ronkah, so pred dnevi predstavili v konferenčni dvorani ronškega letališča zadnjo, dvojno številko revije »Il Territorio«. Dejansko gre za prava zbornika, ki obsegata skoraj 600 strani in ki sta v celoti posvečena problematiki Istranov na obeh straneh meje. Revija je zelo bogato opremljena z motivi in slikami iz bližnje Istre. Na predstavitvi so spregovorili ravnatelj večnamenskega centra Romano Vecchiet, glavni urednik Rinaldo Rizzi, član uredniškega odbora Giorgio Depangher in predsednik Unije Italijanov iz Istre in z Reke Silvano Sau.

Kot je poudaril glavni urednik Rizzi, je revija »Il Territorio« nastala predvsem z namenom, da obravnava problematiko ozemlja in prebivalstva v Trzihu in njegovi okolici. To prebivalstvo govori posebno beneško narečje. Gre za takoimenovane Bizjake, živeče na ozemlju med Sočo in Timavo, kar pomeni, da jih obkrožajo Slovenci in Furlani. Uredništvo revije pa se je že spopadlo tudi s širšimi problemi in je med drugim pred tremi leti izdalo posebno številko, posvečeno problematiki slovenske kulture oziroma kulture Slovencev v Italiji. S to številko je revija, tako je poudaril urednik Rizzi, stopila na novo pot, se odločila za nove razsežnosti in pri tem tudi dosegla uspeh. Številka revije, ki je bila posvečena slovenski kulturi, je takoj pošla, tako da so se odločili za ponatis.

Zadnji dve številki sta posvečeni problematiki Istranov na obeh straneh meje. Gre za probleme, ki po eni strani pobleže zanimajo italijansko narodno skupnost v Istri, po drugi strani pa za probleme, ki zanimajo istrske begunce, se pravi ljudi, ki so pred 40 leti in kasneje zapustili rojstne kraje in odšli v begunstvo.

Profesor Giorgio Depangher, ki je med glavnimi sodelavci revije, je poudaril, da so skušali prikazati problematiko Istranov brez vsakršne diskriminacije. Tako se je prvič zgodilo, da je prišlo do sodelovanja med predstavniki različnih organizacij istrskih beguncev v Italiji kot tudi do sodelovanja z Unijo Italijanov iz Istre in z Reke. Depangher je dejal, kako upa, da bo zbrano gradivo prispevalo k odpravi nepoznavanja problematike.

Predsednik Unije Italijanov iz Istre in z Reke Silvano Sau je govoril predvsem o odnosih med italijansko narodno skupnostjo v Jugoslaviji in matično državo oziroma matičnim narodom. Dejal je, kako Italijani v Jugoslaviji računajo na razumevanje, sodelovanje in podporo matičnega naroda in države, kar je pogoj za njihov narodni obstoj.

Revijo »Il Territorio« so predstavili tudi v tržaškem hotelu Savoia Excelsior, kjer je bila tudi okrogla miza, pri kateri so sodelovali predstavniki raznih istrskih organizacij. Na tiskovni konferenci v Ronkah je bilo sporočeno, da bodo to številko revije predstavili tudi v Kopru.

10-letnica »Vesele pomladi«

Zbori »Vesele pomladi« z Opčin so v soboto, 3. t. m., v polno zasedeni dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah proslavili desetletnico svojega delovanja. Bil je to enkratni praznik za mlade pevce, njihove starše in seveda za vse, ki skrbijo, da je delovanje zbora brezhibno. Jubilejni koncert je bil praznik tudi za dušo pevskih zborov »Vesele pomladi« Franca Pohajača, ki je z velikim znanjem, potrpežljivostjo in predvsem kulturo srca znal posredovati generacijam mladih Opencev in otrok iz okoliških vasi ljube-

zen do petja in glasbe. Poleg vsega tega pa so pevci, ki so v desetih letih peli pod njegovim vodstvom ob pridobivanju pevskega znanja in zborovske discipline, bili deležni skrbi, da so zrasli v okolju, kjer so jim bile dane možnosti, da so spoznali vrednote, ki jih predstavljajo vera, družina in narod. Desetletno delovanje openske »Vesele pomladi« je dokaz, da vztrajno delo obrodí gotove in kvalitetne sadove.

Skupno je na odru Finžgarjevega doma nastopilo nekaj nad 90 pevcev in pevk. Najmlajši

so bili stari kakih pet let, najstarejši, če je o starosti sploh mogoče govoriti, pa so bili pri dvajsetih. Jubilejni koncert se je začel s pesmico, ki so jo zapeli najmlajši. Dokazali so, da bodo zrasli v dobre pevce. Otroški zbor »Vesele pomladi« je ubrano, ob spremljavi pianista Davida Lenise in flavtistke Dunje Fabjan, zapel štiri pesmice. Sledil je nastop šestih članov fantovske skupine »Vesela pomlad«. To je komaj dobro leto stara skupina, ki pa kaže na daljnovidno pevsko politiko, ki jo v zboru vodi pevovodja. Fantje so prijetno podali tri pesmi.

Pravi užitek je bilo prisluhniti večglasju skoraj 40-članskega Mladinskega pevskega zbora. Čestitke domačih openskih pevskih sestojev, številnih bivših članov in članic ter drugih organizacij in pevskih zborov iz okolice ter predsednika Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta dr. Hareja so dokazale, kako priljubljeni so zbori Vesele pomladi ne le v zamejski, ampak tudi v matični stvarnosti, saj so zboru čestitali tudi v imenu Zveze kulturnih organizacij Slovenije in nekaterih glasbenih šol.

Kot je navada ob takih jubilejnih priložnostih, so tudi podelili priznanja tistim pevkam in pevcem, ki sodelujejo pri zboru pet in več let. Kar deset pevk, sedaj članic dekleške pevske skupine, pa je prejelo priznanje za 10-letno petje pri zboru.

Nastop dekleške in fantovske pevske skupine v mešani zasedbi je potrdil upanje, da se bo ta sestoj razvil v zrelo pevsko telo, kar je že danes 16-članska dekleška pevska skupina. To so dokazale ne le s številnimi priznanji, ki so krasila dokumentarno razstavo v pevski sobi, ampak že s petjem treh pesmic, ki so se jih ta dekleta učila pred desetimi leti. V treh preprostih kanoničnih smu slišali vso pevsko kulturo in občutljivost, ki so si jo pridobile v desetih letih vaj in nastopov v vrstah »Vesele pomladi«.

Kaj je ta pevski zbor v svojih treh starostnih skupinah naredil v tem obdobju, priča zanimiva in statistično ter dokumentarno bogata publikacija, ki so jo izdali ob tej priložnosti. Naslov brošure je »S spominom po poteh mladih pevcev«. Naj od številnih podatkov, ki so v njej, navedemo le enega, a po našem mnenju odločilnega. V vrstah »Vesele pomladi« je v teh letih sodelovalo kar 218 pevcev in pevk. Praznik mladih pevcev »Vesele pomladi« se je po sobotni svečanosti nadaljeval naslednji dan v Finžgarjevem domu na Opčinah.

Umrl je pesnik

Pesniki živijo hitreje kakor drugi ljudje, ki varčujejo s svojimi čustvi. To pravilo se je doslej že velikokrat potrdilo v biografijah slovenskih pesnikov. Tudi Herman Vogel se je preselil med molčečo večino, za seboj pa je pustil pesmi, ki bodo govorile namesto njega.

Voglov obsežen pesniški opus — pet zbirk — je izjemen vsaj v dveh ozirih. Njegove pesmi ga ne uvrščajo ne med konservativce ne med pesniške avantgardiste, hodil je samosvoja pota, ne da bi se menil za trenutne modne muhe. Prav zavoljo tega ni nikoli silil v ospredje, ki je že od nekdanj namenjeno glasnim prerokom, obsejenim od lastne veličine.

Vogel ni iskal navdihov izven svojega življenja, njegove pesmi so bile zvest odraz doživljanja. V njih je s pretanjenim jezikom opisal lastne izkušnje, ko je kot podeželski, neizkušen fant prišel v mesto, kjer se vse do svoje prežgodnje smrti ni znašel. Ta prelevitev je bila osnovni motiv Voglove poezije, ki je večidel napi-

Sodobno kmetijstvo

Sadovnjak v juniju

Samice ameriškega kaparja so dorasle in začnejo kotiti prvi rod ličink, ki se v ugodnem vremenu razlezejo po matičnem drevesu, drugih steblih in v sosednjih nasadih, kjer se prisesajo. Mlade ličinke, ki so še brez ščita, so zdaj za škropiva najbolj občutljive in jih najlaže uničimo z enim od insekticidov. Škodljivci imajo v suhem, toplim vremenu izredne možnosti za razvoj. Nasprotno pa imajo ugodne možnosti za razvoj bolezní, če je vreme slabo, vlažno, deževno in hladnejše, razne plesni in pepelnice.

Nasade redno pregledujemo; posamezne vrste bolezní in škodljivcev se lahko pojavijo nenadoma, posebno listne uši na mladih, bujno rastočih poganjkih; te sproti zatiramo, ker povzročajo zvijanje listov, tako pa manjšo asimilacijo ter zvito rast poganjkov.

Na češnjah, ki zorijo pozno, hrustavkah se rada pojavi ta češnjeva muha in črvičnost češenj.

Škorce, ljubitelje češenj je treba pravočasno začeti odganjati in to na različne načine, ker se enega načina plašenja privadijo.

Konec junija zorijo tudi višnje in prvi ribez, maline zgodnje sorte breskev marelj in sliv. Plodove obiramo takrat, ko niso mokri ali rosni.

Da bi pridelali primerno število lepih, zdravih plodov, moramo 3 do 4 tedne po

polnem cvetenju, razen kemično, tudi ročno redčiti plodove. Redčimo po končani oplodnji cvetov ter prvem in drugem naravnem odpadanju plodov.

Potem ko ocenimo kakovost plodov in razporejenost le teh na posameznih rodnih vejah ter sposobnost drevesa, koliko lahko dorodi, odstranimo vse mehanično poškodovane plodove (toča, veter, burja, porjavitev), zatem nenormalno razvite plodove deformirane tako, da ne kaže, da so bodo razvili v tipično zrelo obliko. Nato odstranimo plodove, napadene od bolezní (zavijač, grizlice, škrlup). Merilo za razdaljo med plodovi pri redčenju je teža, oziroma debelost plodov. Pri plodovih, težkih 10 dkg, pustimo med plodovi razdaljo 10 cm; kolikor pa so dozoreli plodovi težji, redčimo na toliko večjo oziroma manjšo razdaljo. Pri jablanah in hruškah so navadno plodovi v šopih. V takih primerih pustimo največ dva do tri plodove, glede na oddaljenost med šopi. Pri šopih, iz katerih izločujemo plodove, moramo paziti, da ne odtrgamo celih šopov. Pri mladih plodovih redčimo ročno, pri bolj olesenelih pa s škarjami. Nato pokosimo travo v nasadu in zastiramo drevesa ter jih po potrebi tudi namakamo ali spomladi posajena zalivamo. Opokavamo kolobarje mladih dreves, jih pinciramo, mandamo in jim urejamo krošnje. Ta mesec lahko še z dušikom gnojimo drevesa slabe rasti in tiste

pozne sorte, od katerih se nadejamo obilni pridelek.

Če nimamo jagodičja pod folijo, ga plevemo in okopavamo, zlasti jagode po obiranju; odstranjujemo tudi vitice, če jih ne potrebujemo za vzgojo novih rastlin.

Ne pozabimo pregledati precepljenih in pomlajenih dreves in odstraniti poganjke, ki so za razvoj krošnje manj pomembni. Pri mladih drevesih pregledamo ogrodne veje in jih pravilno usmerimo, upognemo, pinciramo mlade odvečne poganjke, nepotrebne odstranimo, da omogočimo pravilno osvetlitev krošnje, boljše zaščito pred boleznimi in škodljivci ter bujnejšo rast potrebnih mladik za oblikovanje krošnje ali rodnost v naslednjem letu.

Z. T.

UMRL JE PESNIK

■ nadaljevanje s 6. strani

sana v dramatičnem dialogu s samim seboj in z drugimi. Njegov slog ni abstrakten, temveč vse-skozi konkreten, skorajda opisovalen in zato tudi razumljiv. V to konkretnost pa so vpletene prelepe pesniške metafore kakor rozine v poticah.

Herman Vogel bo ostal zapisan v slovenski književnosti tudi kot urednik za izvirno slovensko literaturo pri mariborski založbi Obzorja, ki je prav po njegovi zaslugi izdala vrsto prvenecv mladih še nepriznanih avtorjev. Omeniti velja še Voglov prevajalski opus, ki sicer ni obsežen, zato pa je jezikovno dognan. Vnovič je poslovenil čudovite dogodivščine dobrega vojaka Svejka, Haškov dobrohotni humor je v njegovem prevodu pristno zaživel, postal je tako rekoč del slovenske omike.

Zarko Petan

Engelbert Besednjak

1 Fašizem

Že v daljnem letu 1922 je Engelbert Besednjak v reviji *Socialna misel*, ki je izhajala v Ljubljani in sta jo urejala Andrej Gosar ter France Terseglav, objavil članek s kratkim naslovom »Fašizem«. Pri-spevek, ki ga odlikuje pronicljiva analiza totalitarne logike, je nastal v času, ko si je Mussolini v Italiji prisvojil večji del oblasti in začel pripravljati teren za uvedbo popolne diktature. Iz članka je jasno razvidna predvsem prefinjena tehnika tega početja, ki se odlikuje po izkoriščanju brezpravja in nereda ter celo vzpodbujanja teh pojavov. Šele tako namreč nastanejo pogoji za nastop sil reda in mira, ki imajo zaslugo, da so uničile »sovražne« nezadovoljneže, ljudstvo pa skušajo zlepa ali zgrda prepričati, da je nasilen poseg bil nujen. Glede na dejstvo, da smo tudi v sodobnem svetu priča podobnim pojavom, se nam ponatis tega članka v našem podlistku, seveda z nekaterimi jezikovnimi izboljšavami, zdi še vedno aktualen.

Ured.

Zmaga fašistične stranke v Italiji je vzbudila pozornost po vsej Evropi. Vsaka država, ki stopa danes v odnose s Italijo, stopa pravzaprav v odnose s fašistično stranko, neomejeno in popolno gospodaričo države. Zunanja in notranja, gospodarska in socialna politika Italije je v danem trenutku narekovana po fašizmu in njegovem programu. Kdor hoče razumeti današ-

njo Italijo, mora razumeti fašizem. Zdi se nam torej umestno in potrebno, spregovoriti o nastanku, o idejni vsebini in ciljih fašističnega gibanja.

Fašizem je nastal v času največje moči italijanskega socializma. Nastal je leta 1919, ko je italijanska socialistična stranka štela nad 150 poslancev in je vsa Evropa pričakovala v Italiji komunistično revolucijo. Socialisti so bili gospodarji ulice, z neprestanimi stavkami so ogrožali obstoječo državo, ustrahovali vse nasprotne stranke, jim razbijali shode, dušili njih organizacijsko svobodo, silili vse delavstvo brez razlike v svoje strokovne zveze in se posluževali pri tem nasilnih sredstev. Kdor ni bil z njimi, je bil kapitalist in je bil izpostavljen najhujšemu pritisku. Vlada je bila v nepopisni zadregi, ni znala ne na levo ne na desno, mirila socialiste z različnimi koncesijami in se vdajala njihovim zahtevam. Socialisti so prisilili vlado, da je ustavila pohod v Albanijo, kajti v Anconi je bil izbruhnil vojaški punt. Jeseni 1919 so revolucionarni kovinarji zasedli tovarne, pregnali ravnatelje in lastnike ter vzeli obrat v svoje roke. Zdelo se je, da se vsak trenutek razbije državna organizacija. To je bilo tem bolj verjetno, ker se vlada ni mogla več zanašati na vojaštvo in so celo orožniki odpovedali. Nikjer ni bilo zaščite, zakoni so bili izven veljave, parlament brez vsake moči. Častni-

ki, ki so se prikazali na cesti v uniformi, so bili opljuvani, množica jim je trgala odlikovanja s prsi in jih pretepala. Ko so iskali pomoči pri vladi, jim je ta svetovala, naj se preoblečejo v meščansko obleko. Nevarno je bilo tedaj izobešati italijansko trobojnico. Lira je padala, ugled Italije se je v svetu bliskovito manjšal.

Prvi nastop

Tedaj je nastal odpor v vrstah nacionalistične mladine. Meščanski intelektualci, ki so bili šli z navdušenjem v vojno, so mislili, da drvi Italija v pogubo. Sadovi zmage so izgubljeni, zaman so bile vse žrtve, vojna je bila nesmiselna. Meščanski sinovi so ustvarili bojvniške zveze (Fascio di combattimento). Ker se vlada ni ganila, so začeli boj na lastno pest. Z orožjem in batinami so stopili socialistom nasproti. Po vsej Italiji so zagoreli delavski domovi, tiskarne socialističnih listov so se rušile v prah, po cestah so padale človeške žrtve. Ni je skoro pokrajine v državi, kjer bi se ne bila prelivala kri fašistov in komunistov.

Pomoč kapitalistov

Nastop fašistov je našel v tem času mnogo simpatij v Italiji. Strahovlada socialistične stranke je bila zlomljena, nekomunistično delavstvo si je oddahnilo, stranke so se začele zopet prosto gibati in organizirati. V simpatijah javnega mnenja je našlo fašistično gibanje strahovito moralno oporo. Materialno pomoč so prejeli fašisti s treh strani. Predvsem je stalo na

Kitajska

■ nadaljevanje s 3. strani

dero demokracijo, ki je edina, s katero danes razpolagamo. Deng Xiaoping pa je uvedel kapitalizem z vrha in je dejansko dovolil izkoriščanje človeka po človeku, a hkrati izkoriščanim zanikal pravico izražanja, združevanja, svobodnega mišljenja itd. Ravnal se je — poudarja izvedenka — kot kitajski veljaki konec prejšnjega stoletja, kar pomeni, da se zgodovina ponavlja.

»Ko govorimo o stari in novi Kitajski — pristavlja Renata Pisu — mislimo na dve nasprotujoči si stvarnosti v stalnem boju druga z drugo. Tu pa tam pride med njima do kompromisa, zavlada navidez miroljubno sožitje, toda resnica je drugačna. Stara Kitajska je dejansko vedno imela premoč. Zadnji krvavi dogodki so pokazali, da staro Kitajsko predstavljajo starci na oblasti, novo pa mladi oporečniki. Vse kaže, da je za zdaj zmagala stara Kitajska. Toda tokrat je med njima nastal velikanški prepad in je stara Kitajska pokazala, da nima več niti nekdanje modrosti, s čimer pa si je sama zapravila pravico do oblasti.«

Medtem ko pišemo, prihajajo vesti o premikanju novih vojaških enot, katerim poveljujejo generali, ki so baje proti uporabi sile in torej ne odobravajo početja vojaških enot v Peking. Kaj se bo zgodilo, ko bodo enote prišle v stik? Smo na pragu državljanske vojne? Na taka in podobna vprašanja v tem trenutku ni moč z gotovostjo odgovoriti.

njihovi strani visoko vojaštvo, ki je bilo nevoljno na brezmočno vlado in mislilo tedaj celo na vojaško diktaturo. Generali in častniki so se trdno zavedali, da bo delavska revolucija prepodila in uničila vse, kar je višjega v armadi. Njihov obstanek je bil ogrožen, njihova prihodnost temna. Častniki so zalagali fašiste s samokresi, bombami in tovornimi avtomobili.

Drugo pomoč so prejeli fašisti od vlade. Giolitti je videl, da se mu majejo tla pod nogami, da se državni aparat vsak čas lahko razbije. Sam si ni vedel kako pomagati. Nastop fašistov mu je bil zelo dobrodošel. Da bi uničil revolucijo, je dal orožništvo in prefektom tajne ukaze, naj pušče fašiste pri miru. Fašisti so bili torej s te strani varni. To je bila opora neprecenljive vrednosti.

Najtehtnejša pa je bila pomoč kapitalistov. Proletarska revolucija ni ogrozila le političnega sistema, temveč ves družbeni ustroj Italije. Gospodarska moč industrijalcev in veleposestniških kapitalistov se je rušila. Pretila je socializacija industrije, agrarna reforma je obetala razlastitev vseh veleposestnikov. Težka in temna bodočnost se je dvigala pred očmi vladajočih slojev. Vlada ni mogla in ni znala ščititi njihovega premoženja. Ko je nastopil fašizem, so posedujoči sloji zagledali v njem svojega rešitelja. Urno so se približali fašizmu in mu ponudili svojo pomoč. Gibanje, ki se je bilo začelo iz idealističnih nagibov, so hoteli izkoristiti v svoje gospodarske namene. Segli so globoko v žep in fašizem je bil čez noč bogato podprt.

Huda nesreča v Rusiji

Z vsega sveta prihajajo v Sovjetsko zvezo izrazi sožalja zaradi strahotne nesreče v Baškiriji na transsibirski železnici. Predsednik republike Cossiga je poslal sožalno brzojavko Gorbačovu. Papež Janez Pavel II. pa je svoje občutke sporočil sovjetskemu veleposlaniku.

V Sovjetski zvezi je bil v ponedeljek, 5. t.m., dan žalovanja. Proglasil ga je sam predsednik Gorbačov, ko je nastopil pred kongresom ljudskih poslancev, podal podatke o nesreči in zasedanje odložil na naslednji dan.

Gorbačov, ministrski predsednik Rižkov in drugi ministri so bili na kraju nesreče. Po uradnih podatkih je terjala 600 žvrljenj. Plinovod, ki teče ob transsibirski železnici, je zaradi okvare začel puščati plin. Utekočinjena propan in butan sta se v stiku z zrakom vrnila v plinsko stanje, zaradi večje specifične teže pa sta ostala pri tleh. Tako se je polagoma zapolnila s plinom večja dolina. Ko sta slučajno istočasno pripeljala vsak iz svoje smeri dva

vlak, je iskra povzročila katastrofo. Skoraj dva kilometra v dolžino so se razvili visoki plameni. Eksplozija je vrgla s tirov 14 železniških vozov.

Sam Gorbačov je obtožil odgovorne tehnike pri plinovodu, da so zakrivali nesrečo iz malomarnosti. Okoliški prebivalci so namreč dve uri pred eksplozijo opozarjali na močan vonj po plinu. Naprave pa so kazale, da je pritisk v plinovodu popustil. To je bilo že tri ure pred nesrečo. Nekdo pa je odredil, naj se le poveča pritisk v ceveh.

—o—

Po prodorni zmagi Solidarnosti na političnih volitvah na Poljskem v nedeljo, 4. t.m., je poljska vlada odstopila. Solidarnost ima večino v senatu, v poslanski zbornici pa imajo komunisti in zavezniki 65 odstotkov sedežev, ker tako določajo volilni predpisi. General Jaruzelski je pred volitvami pozval Solidarnost, naj pristane na vlado narodne enotnosti.

ITALIJANI V ISTRI

V Bujah so se končale slovesnosti ob 45-letnici ustanovitve Unije Italijanov iz Istre in z Reke, ki so povezane z dnevi italijanske šole. Od ponedeljka se je zadnji teden zvrstil niz športnih in risarskih tekmovanj ter okroglih miz, pri čemer so bili udeleženi vsi dijaki iz Bujščine.

Pomembna slovesnost italijanske manjšine v Jugoslaviji je bila tudi na Cresu.

PAPEŽA ŠE NE BO V JUGOSLAVIJO

■ nadaljevanje z 2. strani

džarsko. Za letos in za naslednje leto je obisk izključen. Vso zadevo poslabšujejo odnosi med pravoslavni in katoličani v Jugoslaviji.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Vladajoči sloji so storili to tem raje, ker so imeli od tega velike neposredne koristi. Vsaka stavka, ki so jo fašisti s silo zatrli, je nesla kapitalistom stotisoče. Delavcem ni bilo treba višati plač, prihranjen denar se je razdelil med podjetnike in fašiste. Bil je čas, ko se je zdelo, da postane fašizem predstraža kapitalizma. V Italiji so nenadoma ponehale stavke, podjetniki so se opogumili in nastopali z veliko samozavestjo. Vse je kazalo, da bo vlil fašizem kapitalističnemu liberalizmu mladih sil, se spojil z njim in ga popolnoma prenovil.

Osamosvojitve

Zgodilo pa se je drugače. Fašisti so sicer brez vsakega pomisleka sprejemali pomoč kapitalistov, toda uporabili so svojo silo v lastne namene. Opaziti je bilo prav kmalu, da se fašisti otrešajo vpliva svojih podpornikov, da jim rasejo čez glavo. Izvili so se iz objema kapitalistov in začeli vedno odločnejše napadati vlado. Namesto, da bi se udinili brezpogojno kapitalistom, so se vrgli na organizacijo delavcev in kmetov. Postalni so resni tekmeči socialistične stranke. Če so sežgali delavsko zbornico, so vabili delavce takoj nato v svoje strokovne organizacije. Časopisje je poročalo čedalje bolj pogosto, da prehajajo cele skupine delavstva v fašistično stranko. Ni minulo mnogo časa in vršile so se že prve stavke pod vodstvom fašizma. Kapitalisti so bili osupnjeni in si niso znali pomagati. Fašistična stavka je bila vselej učinkovita, ker je stalo za njo orožje fašističnih oddelkov.

Da so delavci prestopali v trumah v fašizem, je imelo četrten vzrok. Predvsem se je začela italijanska socialistična stranka cepiti. Socialisti so se razklali najprej v komuniste in socialiste, nato so se še socialisti razbili v dve stranki. Danes je bivša socialistična stranka v Italiji razdeljena v tri posebne stranke.

Notranji boji in razkoli so delavstvo popolnoma zmedli, vzeli so mu samozavest, proletariat je izgubil vero v svoje dosežanje organizacije. To razpoloženje delavstva so fašisti izkoristili v svojo korist. Nadalje ne smemo pozabiti, da so socialistične in komunistične organizacije prišle ob vso veljavo, ker jim je fašizem onemogočil vsako uspešno stavko. Delavec je prihajal do prepričanja, da je kljub organizaciji brez zaščite. Fašizem pa ga je branil z največjo energijo. Velikega pomena je tudi, da je Mussolini izšel iz socialistične stranke. Saj je bil do svetovne vojne eden najbolj revolucionarnih voditeljev italijanskega delavstva! Tudi glavni tajnik fašistične stranke Michele Bianchi je bil socialist. Sploh so najvplivnejši voditelji fašizma bivši učenci Marxa. Četrty vzrok, da so delavci trumoma prehajali k fašizmu, je bil strah pred nasiljem. Tako je delavska organizacija fašizma naraščala in se razpredala po vsej Italiji. Zadnji občni zbor njihovih strokovnih organizacij je naštel približno en milijon članov. Vzporedno z industrijskim delavstvom se je organiziral kmečki živelj. Pred Mussolinijem je korakalo večkrat po 20 do 30 tisoč organiziranih kmetov.